

Setkání u příležitosti 100. výročí narození Jana Klepla 22. 3. 2007

Jan Hozák:

Vážené kolegyně, vážení kolegové, vítám vás v Národním zemědělském muzeu, které nám poskytlo v našem provizoriu střechu nad hlavou a již několikrát nás nechalo tady uspořádat akce, které měly pro nás svůj význam a které bychom jinak těžko dělali někde jinde. Sešli jsme se tady, abychom vzpomněli na člověka, jehož význam pro Archiv Technického muzea je v pravdě zakladatelský, na archiváře a historika Jana Klepla.

Já bohužel musím naše setkání zahájit takovou smutnou zprávou, protože před třemi dny jsme se dověděli, že zemřel náš kolega, historik, archivář a etnograf Dr. Jan Šťovíček, který minimálně deset let také pracoval v Archivu Národního technického muzea. Jistě ho všichni znáte, byl to člověk, který publikoval celou řadu studií, ať již z oblasti etnologie, tak i z oblasti historie techniky, zejména z dějin železářství a dějin hornictví. Proto bych vás prosil, protože rozloučení probíhá shodou okolností právě v tuto chvíli, začalo v půl třetí na Olšanech, a protože jsme tuto akci již nemohli žádným způsobem rušit nebo měnit ten termín, již byly pozvánky dávno odeslány a všichni s tím počítali, takže se zašla za Technické muzeum rozloučit jenom jedna kolegyně a já bych vás tedy teď požádal, jestli bychom mohli povstáním a chvílí ticha vzdát památku kolegovi Šťovíčkovi.

Děkuji.

Takže po tomto smutném úvodu bych se vrátil k osobnosti Jana Klepla. Nedokázali jsme tedy zorganizovat nějaký seminář nebo konferenci, ale myslíme si, že je to člověk, který ať již svými odbornými i lidskými kvalitami si vzpomínku zaslouží. Někteří z vás, kteří jste přišli, tak ho pamatujete, znali jste ho osobně i jste s ním spolupracovali. Máme dnes představu o tomto odpoledni takovou, že nejdříve by kolegyně Dr. Sekyrková přednesla takový krátký přehled o jeho životě a díle a potom by zavzpomínal jeho následovník v Archivu Národního technického muzea Dr. Karel Černý, který s Kleplem úzce spolupracoval, pod ním dělal, a p. Dr. Horská, která rovněž s ním řadu let spolupracovala.

Jan Klepl, řekl jsem, že jeho význam je pro náš archiv vskutku zakladatelský, Jan Klepl vystudoval na filozofické fakultě historii, potom pokračoval na archivní škole a do archivu přišel v roce 1934, kdy archiv byl pod vedením prof. Bedřicha Mendla a Klepl se stal tajemníkem, což v té terminologii znamenalo, že v podstatě ten archiv táhl a vykonával hlavní část každodenní práce, protože Mendl byl ředitelem nebo vedoucím a udával jenom hlavní

koncepti a byl tedy samozřejmě vázán i řadou dalších povinností, které byly spojeny jak s jeho činností pedagogickou tak s jeho činností odbornou v celé řadě organizací. V roce 1939, v temném ovzduší Druhé republiky, byl Bedřich Mendl dohnán perzekucí v podstatě k sebevraždě, tak se Jan Klepl v těchto podmínkách [Dr. Černý opravuje, že jde o rok 1940] se na něj přešlo vedení archivu a archiv potom vedl až do roku 1961, kdy musel ze zdravotních důvodů ukončit pracovní poměr a v roce 1965 předčasně zemřel.

Já nechci předcházet kolegyni, jistě vám řekne věci podrobněji, jenom bych chtěl zmínit, že Kleplův význam samozřejmě by se dal shrnout do takových **tří bodů**.

První byl rozběh celého toho archivu a přijetí prvních souborů dokumentů a dalo by se říci, že v této době byl hlavním fondem fond Jednoty pro povzbuzení průmyslu v Čechách. To bylo v roce krátce po Kleplově nástupu se s tímhleším rozsáhlým fondem. Materiál byl přijat a Jan Klepl se mu potom intenzivně věnoval několik let.

Druhý takový významný mezník tvoří období po roce 1945, kdy Klepl, vědom si ohrožení památek v opuštěném pohraničí a v řadě podniků i později, tedy při znárodnování, si byl vědom, že je ohrožena celá řada písemných památek a registratur, tak se věnoval záchraně tohoto materiálu. Známé jsou jeho brigády, jeho přednášky a hlavně potom jeho angažmá v souvislosti s utvářením podnikových archivů, které se stávají v padesátých letech novým fenoménem v naší archivní organizaci. Důležité a samozřejmě také zajímavé jsou Kleplové představy o vývoji archivu. Jan Klepl, jak vyplývá z jeho poznámek a z jeho publikací, měl představu, že se stane Archiv Technického muzea velkým archivem, který bude nějaký čas nahrazovat, bude sbírat registratury podniků, bude bádát na hospodářských dějinách. Ty představy potom musel vlivem praxe, ať již tedy vlivem skutečnosti, že ten archiv působil pod střechou Technického muzea tak musel značně redukovat a všechno potom vyřešila archivní reforma nebo nová organizace archivnictví, která podnikové archivy vřadila do své struktury a celá řada věcí se vytrýbila a nakonec vytvářela jinak včetně toho, že také v Technickém muzeu ten archiv získával poněkud jinou podobu a stalo se z něj v padesátých letech tzv. dokumentační středisko, které mělo úkoly podstatně širší nebo zaměřené jiným směrem. Takže tolik ...

Ještě snad tedy ten **třetí** bod, když jsem uvedl ty dva tak ten třetí bod, a to je věc, se kterou je do dneška je jaksi Kleplovo jméno spojováno. Je to akce v padesátých letech, kdy inicioval v podstatě dotazníkovou akci sepisování a sběr celé řady vzpomínek, ať již tedy různých dělníků, řemeslníků, ale i lidí z podnikatelské sféry a průmyslníků, kteří často v té době byli perzekuováni, neměli lehký život a díky tomu, že tedy měli tuto možnost uložit své vzpomínky a své texty do archivu, tak se zachovala celá řada individuálních osudů do dnešní

doby. Dnes pracovní název té sbírky je často používán „Kleplova sbírka“, nebo je to sbírka vzpomínek a rukopisů oficiálně, a tady potom se dále rozvinula spolupráce se spisovatelem Adolfem Branaldem, kterého jsem mimochodem také zval, ale zřejmě, protože je mu 96 let, tak už jako by tato cesta by pro něj byla příliš náročná, tak se samozřejmě s přirozených důvodů nedostavil. Čili to je ten třetí bod, který si jaksí zaslouží v souvislosti s archivem tady zmínit.

A teď bych tedy předal slovo p. Dr. Sekyrkové, která by vás seznámila s života během Jana Klepla. Takže prosím.

Milada Sekyrková:

Vážené dámy, vážení pánové.

Já bych si dovolila Jana Klepla připomenout víceméně encyklopedicky, v takovém přehledu, krátce, dříve než dostanou slovo ti, kteří o něm vědí mnohem více.

Jana Klepla jsem osobně nezažila. Setkala jsem se s ním vlastně jen prostřednictvím jeho prací a ve vzpomínkách starších kolegů. Nejvíc jsem jej asi poznala při pořádání jeho písemné pozůstalosti, která je jako samostatný fond uložená v Archivu Národního technického muzea, převážně tedy v tom přehledu kromě jiného budu vycházet i z ní. Celá písemná pozůstalost má 37 krabic v současné době, a zatím nebyla nijak systematicky zpracována ani zhodnocena.

Narodil se 21. března 1907 v Hořicích v Podkrkonoší. Na svůj rodný kraj nikdy nezapomněl, rád se tam vracel a později i spolupracoval na některých regionálních projektech. Do roku 1917 navštěvoval obecnou školu přímo v Hořicích, pak v Týnci nad Labem. Pak studoval reálné gymnázium v Kolíně, kde roku 1926 maturoval a téhož roku se stal posluchačem Filozofické fakulty Univerzity Karlovy v Praze a zároveň posluchačem Státní archivní školy. Na filozofické fakultě nejvíce jej ovlivnily přednášky profesora Pekaře, jakkoli v jeho pozůstalosti je pouze jediný dopis s Pekařem, a je obecně považován za jeho žáka. Dalším historikem, který Klepla výrazně ovlivnil a s nímž později i úzce spolupracoval, se stal Bedřich Mendl. Tady je již v té pozůstalosti více a to 27 dopisů přímo s Mendlem, popřípadě s jeho ženou (dopisy, které si pak vyměňoval po Mendlově smrti).

Roku 1931 složil Jan Klepl státní archivní zkoušku a o rok později doktorát z filozofie z oboru českých dějin a pomocných věd historických.

V té době, již od svých studentských let, konkrétně 8. července 1930 zaměstnán byl jako pomocná vědecká síla ve Státním ústavu historickém, kde se účastnil prací na edici Regesta diplomatica nec non epistolaria... atd. a na vydávání Knihy počtů města Brna. Do

tohoto ústavu se nakrátko vrátil i po absolvování své vojenské prezenční služby, kterou prodělal mezi 1. říjnem 1932 a 31. březnem 1934.

Pokud jde o Kleplovu historická bádání, zpočátku Kleplovou výsostnou badatelskou oblastí se nejprve staly hospodářské dějiny 18. a 19. století a jejich metodika. Debutoval v roce 1932 prací *Královská města česká počátkem 18. století*, která byla otištěna v Českém časopise historickém. V této práci rozvedl Pekařovo hodnocení špatné ekonomické situace měst za absolutismu. Později bylo toto stanovisko mladšími badateli upřesněno a poněkud modifikováno zejména na příkladech jednotlivých konkrétních regionů.

Kromě menších studií je za Kleplův důležitý příspěvek k českým hospodářským dějinám považována práce *Počátky továrního průmyslu lnářského*, která vyšla v roce 1941. Další směr jeho bádání se nesl směrem k dějinám Průmyslové jednoty, k jejímž písemnostem měl ve své práci velmi blízko. Sem patří jeho studie *Průmyslová jednota a české úsilí před březnem 1848* (1934) a *Jan Evangelista Purkyně a Průmyslová jednota* (1937).

Koncem 30. let se ale jeho pozornost začala stále více obracet k metodice historické práce a později zejména práce archivní. Své historické analytické studie nestihl završit žádným soubornějším dílem, což způsobilo především jeho pracovní vytížení v Archivu pro dějiny obchodu, průmyslu a technické práce.

25. dubna 1934, jak již tady bylo zmíněno, se stal konceptním úředníkem Archivu země České a zároveň tajemníkem (nejprve spolupracovníkem a potom nástupcem Bedřicha Mendla) nedávno založeného Archivu pro dějiny průmyslu, obchodu a technické práce. Zde setrval až do postátnění Národního technického muzea 1. března 1951, kam z Archivu země České přešel jako vedoucí Studijní a dokumentační skupiny, v níž se právě bývalý Archiv pro dějiny průmyslu transformoval.

V rámci svých prací v archivu se nesoustředil jen na vlastní činnost archivářovu, ale podílel se např. i na řadě muzejních výstav, z nichž můžeme připomenout třeba v 50. létech výstavu k 250. výročí vzniku ČVUT, byl spoluautorem libreta k některým expozicím TM, podílel se na regionálních výstavách jako "Vývoj železářství na Českomoravské vysočině 1352 – 1952", ale i na výstavách mezinárodních, jako např. výstavě „Co dala česká a slovenská technika světu“ v Moskvě v roce 1958, a dalších.

Přednesl i nesčetné veřejné přednášky, z nichž se v jeho fondu zachovaly např. text přednášky o Františku Křižíkovi z roku 1956, přednášky o Praze v dějinách techniky a průmyslu z téhož roku, o hospodářských poměrech ve středních Čechách a řada dalších přednášek.

V Kleplově písemné pozůstalosti bylo možné nalézt, kromě písemností přímo

souvisejících s jeho pracovními povinnostmi, následující zájmové oblasti: - vedení podnikových archivů, - dějiny závodů, - závodní kroniky, - regionální dějiny, velká část jeho pozůstalosti se týkala sklářství, textilního průmyslu, dějin dopravy a technických památek.

Jako archivář nejvýznamnějšího průmyslového archivu u nás tehdy sledoval nakládání s písemnostmi i v ostatních podnikových archivech a jako první odborník u nás se stal autorem jejich metodiky. Po 2. světové válce se aktivně zajímal o osud písemností rušených podniků po celých Čechách, nejintenzivněji ale o osud závodů v pohraničí, které opouštěli jejich němečtí majitelé. V době postupného zestátnování začal organizovat kurzy pro nové podnikové archiváře a stal se autorem metodiky a příruček na tomto zcela novém poli, které se před archiváři právě otevíralo.

Od počátku 50. let úzce spolupracoval se spisovatelem Adolfem Branaldem a i o této spolupráci lze v jeho pozůstalosti najít řadu dokladů: korespondenci, výpisy apod. Dovolím si přechít citát, jak Adolf Branald vzpomíná na jejich setkání ve své knize „Živé obrazy“: „*Když jsme psal knihu Chléb a písně, hledal jsem reálie o práci plavců a sladovníků. Tak jsem se dostal do Národního technického muzea. Stál jsem přede dveřmi s vizitkou Dr. Jan Klepl, Archiv pro dějiny lidské práce. Nevěděl jsem, že lidská práce má své vlastní dějiny. Užasl jsem nad jejich mnohostí a pestrostí. Ty dějiny psaly stovky lidí těžkou rukou na čisté zadní stránky firemních formulářů, do školních linkovaných sešitů, špačkem tesařské tužky na balicí papír. V krabicích s označením MISCELANEA hromadily se vandrby a zahlby, příruční vercajky, náradí nevídané prostoty a krásy. Veteráni od ponků a prvních parních strojů, řemeslníci, vynálezci přinášeli zapomenuté pracovní postupy, nákresy náradí z rozkotaných dílen, vybledlé fotografie. ... sklář Vodseďálek, který přinesl sultánovi na vlastních zádech broušenou vázu ze Zásady, ale i fabrikanti, většinou zkrachovalí, stavitelé cukrovarů v džungli a vynálezci nejrůznějších strojů na vítr, vodu nebo blesky psali jednotlivé stránky Dějin lidské práce, přinášeli doktoru Klepovi, který je odměňoval z archivních fondů nepatrným honorářem a ukládal do krabic jako šperky do trezorů, neboť jenom on a jeho pomocník doktor Černý věděli, že stráží poklad nedozírné ceny.*“ To je asi v kostce také obsah práce, která tehdy byla podnikána v na právě vytvoření rozsáhlé sbírky rukopisů a vzpomínek, která je v současné době jednou z největších v Archivu NTM. Branald s Kleplem se v roce 1951 rozhodli vydat knižně některé paměti a vzpomínky z této sbírky, kterou Klepl sám inicioval už hned po II. světové válce. Nejprve vyšla dvoudílná skripta pod názvem „Živé prameny. Ze vzpomínek pracujících.“ O dva roky později, tedy v roce 1953, vyšla kniha „Hrdinové všedních dnů.“

Další významné místo v jeho zájmech zaujímal spolupráce s osvětovými institucemi

jeho rodného Hořicka i širšího východočeského regionu. Tady se právě podílel na řadě výstav, spolupracoval přímo s Hořickým museem a byl velmi aktivním spolupracovníkem při získávání písemných dokladů právě o hořickém regionu taky v Praze, které tam potom dodával. kromě toho byl členem redakční rady Českého časopisu historického (1938 - 1949), byl členem ediční rady Státního nakladatelství dětské knihy (od 1954), ediční rady NTM, redakční rady časopisu Naše vlast ap. Zpracoval řadu odborných posudků pro Technicko-vědecké nakladatelství, Státní nakladatelství technické literatury, Státní nakladatelství dětské knihy, Mladou frontu, Orbis a další nakladatelství.

Pokud jde o jeho působení na poli odborných organizací, tak byl členem Historického klubu již od svých studií (od roku 1945 byl jednatelem), byl členem Komise pro dějiny techniky, která existovala v rámci Československé společnosti pro dějiny věd a techniky, komise pro dějiny ČVUT, Československé společnosti pro šíření politických a vědeckých znalostí, Sociologického klubu, dokumentační komise Československého svazu tělesné výchovy, Československé zemědělské akademie, České společnosti soukromo-ekonomické a řady dalších. V letech 1947-1950 přednášel na Státní archivní škole, v letech 1947-1948 na Vysoké škole politické a sociální, a v letech 1953-1954 na Filozofické fakultě.

Počátkem 60. let Klepl musel ze zdravotních důvodů odejít do předčasného důchodu a jeho životní pouť se uzavřela 24. září 1965.

Jak napsal již Dr. Černý v jeho nekrologu, Jan Klepl ukázal nové cesty hlavně hospodářským dějinám, stal se průkopníkem metodiky podnikového archivnictví a iniciátorem systematického shromáždění narrativních pramenů k moderním českým dějinám.

Tolik opravdu encyklopedický přehled o jeho životě a díle a děkuji za pozornost.

Hozák:

Děkuji za přehled a chtěl jsem vás vyzvat, pokud byste někdo měl pocit nebo mohl něco i dodat nejen k tomuto ale i dál, tak bude každý příspěvek vítán. A teď bych prosil pana Dr. Černého.

Černý:

Já bych tady jenom něco dodal, jestli je to možné. Já jsem se snažil najít nějaký úsek činnosti Dr. Klepla, který by paní doktorka vynechala, a mě se to v podstatě nepodařilo. Jsem z toho nešťastný. Jenom bych poukázal na jednu zajímavou věc, že Jan Klepl byl tak oceněn, že když v roce 1931 složil doktorát, tak již v roce 1932 a 1933 vyšla jeho disertační práce v ČČH na čtyři pokračování a že to bylo něco neobyčejného za redaktorství Josefa Pekaře. Na

rozdíl třeba od snahy Dr. Miroslava Volfa, jehož příspěvky do ČČH byly odmítány. Ovšem to bylo taky z toho důvodu, že Dr. Volf, který tedy patří do té generace Kleplov, a bydlel dokonce ve stejném domě jako Klepl, v Tyronské ulici, tak ten v roce 1925 byl redaktorem Rudého práva, potom ze strany vystoupil a byl sociální demokrat. To byl ten rozdíl mezi nimi. Ovšem například paní Kleplová Dr. Volfa dávala svému manželovi za vzor, protože byl daleko více zaměřen na rodinné prostředí. To u Dr. Klepla do značné míry scházelo, já se o tom potom ještě zmíním. Jinak z té jeho činnosti bych poukázal na to, že existuje od něj spousta drobných zpráv a recenzí v ČČH, v Časopise Společnosti přátel starožitností, atd. Děkuji.

Hozák:

Já bych ještě možná řekl několik slov k tomu vztahu mezi Kleplem a Mendlem. Oni oba pocházeli z Hořic. Oni se znali jistě.

Černý:

Mendl nepocházel z Hořic. Mendl byl profesorem na obchodní akademii, on tam začínal.

Hozák:

On tam učil.

Černý:

Mendl se narodil 1892, čili byl od 15 let starší, ale oni se asi již přes ty Hořice znali. A stejně důležité je, když jste to řekl o Mendlovi, tak si musíme uvědomit, že člověk, který byl nejbližší Kleplov, to byl docent Josef Matoušek, který se narodil v Hořicích v roce 1906, (Sekyrková „Je to v té jejich korespondenci“), čili oni chodili spolu do obecné školy. Ovšem Matoušek potom přesídlil do Prahy a jeho otec, který byl v Hořicích, resp. ve Vrchlabí soudcem, tak dělal potom velkou kariéru, on původně Dr. Josef Matoušek starší byl v Masarykově realistické straně, po roce 1918 přešel k národní demokracii, byl senátorem, spolupracovníkem Kramáře a byl ministrem průmyslu a obchodu. Zemřel až v roce 1956, kdežto nebohý Matoušek, který byl považován za nesmírně úspěšného historika, který se habilitoval už, myslím, asi v 25 nebo 26 letech, a byl oceněn i na mezinárodním historickém kongresu, no tak ten umírá v roce 1939, 17. listopadu, když mu bylo (narodil se v roce 1906) 33 let. To byla první velká ztráta pro Dr. Klepla. Ovšem Dr. Matoušek teda dospěl k tomudle

úplně v podstatě nevinně, protože on v roce 1938/1939 naopak byl pro spolupráci s Němci a s Italy, on byl orientován taky na Itálii a dokonce byl členem vyšetřovací komise pro české, československé politiky za První republiky a pracoval v Národním souručenství. Také Reichsprotektor Neurath se potom matce Dr. Matouška omluvil. Ale bohužel bylo pozdě. 16. listopadu Matoušek a 9 studentských představitelů bylo zatčeno a 17. listopadu byli popraveni v Ruzyňských kasárnách. Dr. Klepl a někteří představitelé studentstva pak tam léta chodili na ten den a měli tam takovou malou tryznu ještě v těch 50. a na počátku 60. let.

Sekyrková:

Pan Matoušek nebo docent Matoušek je jeden z těch, s nímž je v Kleplově pozůstalosti více než jeden dopisu. Pokud jde o jeho korespondenci Kleplovu, tak tam jsou zachovány, asi tuším, že to jsou 4 krabice, a jsou to desítky korespondentů, ale s každým z nich je jeden dva dopisy. Pouze velmi málo je těch, s kterými je těch dopisů víc. Je to právě docent Matoušek, Mendl právě a Mendlova žena, pak je to Josef Flik, Antonín Okáč. To je v podstatě všechno. Jinak jeden, tři, maximálně pět dopisů.

Hozák:

Takže pane doktore, jestli můžu poprosit, jestli byste

Černý:

Vážené kolegyně, vážení kolegové.

Jak už jsem řekl, tak p. Dr. Sekyrková to po té stránce věcné vyčerpala velmi široce, tak já zůstanu na takové rovině těch vzpomínek a pamětí, memoárů, a nebo toho, co se dnes začíná tvořit, a to je ta „oral history“. Jak snad víte, tak se vytvořila Česká asociace oral history, utvořilo se zvláštní oddělení v Ústavu pro soudobé dějiny, což tedy by jistě Dr. Klepl uvítal, protože takovéto zdůrazňování hovorů s pamětníky, to nesporně navazuje na tu jeho činnost na poli tom vzpomínek a studií. Čili já budu mít jen takové více méně takové ty subjektivní vzpomínky, dojmy, budu se snažit, abych byl objektivní, někdy to bude „relata refero“, něco jsem zažil, něco jsem slyšel, něco jsem si pamatoval, něco jsem zapomněl. Jednou kdysi jsem četl takovou sentenci, že mladí lidé snějí a staří lidé vzpomínají. No a já tedy patřím do té druhé kategorie, tak budu, když dovolíte, trochu vzpomínat.

Já jsem Dr. Jana Klepla poznal jako septimán někdy v polovině roku 1944. Přišel jsem do Archivu Země české, do té nejmodernější archivní budovy, která tedy byla postavena v Československé republice za První republiky, a šel jsem k němu, protože jsem měl prospekt

Historického klubu a chtěl jsem si pořídit nějaké publikace, jakožto již tenkrát velký nikoli bibliofil, ale biblioman. Dr. Klepl mne velmi příjemně přijal. Já jsem si zakoupil Pekařovu učebnici Československé dějiny, a Bidlovy-Šustovy Dějiny Evropy, pak jsem tam šel ještě jednou dvakrát pro nějaké další publikace Historického klubu a dokonce jsem mu předal knihy od Josefa Šusty Dvě knihy českých dějin a Dějiny Evropy 1812-1870 a Světová politika 1870-1914 a Dr. Klepl to nechal panu profesorovi, prezidentu České akademie věd a umění, bývalému ministru školství a národní osvěty, mu to dal podepsat a já jsem si to zase odnesl. To bylo asi tak v prosinci 1944 a zanedlouho veliký historik a učitel Kleplův v květnu 1945 skáče do Vltavy z Trojského mostu. Tak to byla druhá velká ztráta pro Klepla. Vlastně třetí, protože první ztráta byl tedy Josef Matoušek, ten jeho spolužák a přítel atd., druhá ztráta byl Bedřich Mendl, který spáchal sebevraždu 28. září 1940 z rasových důvodů, snad nebyl příliš podporován svou rodinou, která byla křesťanského původu. Ta jeho vdova Eleonora, tak zvaná [???], ta chodila potom dlouhá léta do archivu za Dr. Kleplem. Já jsem ji znal, dožila se skoro devadesáti let, byla z pražské patricijské rodiny. Její otec a dědeček atd. byli známí stavitelé Mráčkovi. Konstantin Mráček např. stavěl Bellevue, čili tak zvané Papouškovy lázně naproti Karlovým lázním ve slohu holanské renesance, což ovšem Wirth a Štech velmi kritizovali, tuto velestavbu. Tak to byla druhá ztráta Kleplova, Mendl. A třetí ztráta byl tedy Šusta. Čili to byli ti tři lidé, kteří drželi jaksi takovou ochrannou střechu nad Kleplem. Klepl potom po roce 1945 se dostal do určité takové situace, že byl i v tom Archivu Země české poněkud kritizován, protože on byl v podstatě za války a před válkou víceméně dost blízko k národní demokracii.

Pokud jde o ten Archiv Země české, tak ještě pro zajímavost. Já jsem tam šel poprvé v roce 1938 v květnu, když tam byla exkurze takových historiků-amatérů z okruhu ministerstva železnic, což vedl můj strýc, ministerský rada, právník Augustin Čermák, a my jsme tenkrát navštívili, já si dobře pamatuji, korunní archiv, a provázel nás tam ředitel p. Dr. Bedřich Jenšovský. A to byl tedy rok 1938, Jenšovský v roce 1941 je zatčen jako člen předsednictva Československé obce sokolské, a v roce 1942 umírá v Osvětimi, např. spolu s předsedou Obce sokolské Dr. Stanislavem Bukovským, bývalým ministrem zdravotnictví atd. Jenom pro zpestření, pamatuji se, že Dr. Klepl citoval Šustu, který říkal „Jenšovský měl být policejním úředníkem a ne historikem.“ Jenšovský prý chodil po kancelářích archivářů, a zjišťoval, jestli sedí v saku a jestli mají kravatu. To tak jako trošičku takovou anekdotu malou si dovolím.

Pokud jde o ten Archiv Země české, tak to bylo výborné pracovní prostředí. Já jsem tam začal dělat jako když jsem vstoupil na fakultu, Klepl mne vzal na nějakou smlouvu o dílo

v tom archivu pro dějiny průmyslu, obchodu a technické práce, pak jsem zároveň měl nějaký úvazek v Historickém klubu na revizi knihovny s Dr. Jiřím Špětem, a pak jsem měl ještě třetí úvazek jako kopista v Archivu Země české neboli pomocná vědecká síla, těch kopistů bylo asi pět, a každý ten archivář měl jednoho kopistu. Já jsem teda byl u Klepla, který v podstatě pro ten Zemský archiv pracoval velmi málo, protože většina jeho činnosti byla zaměřena na ten archiv pro dějiny průmyslu, a on měl v referátě tzv. samosprávné okresy. Tak jsem prostě pořádal samosprávné okresy, skartoval atd.

Archiv kromě Klepla tenkrát byl velmi personálně omezený. Tam do roku 1949 pracovala jediná archivářka Eva Čakrtová, která byla absolventka Státní školy archivní, toho desátého kurzu, a pak tam pracovali v těch třicátých letech někteří archiváři, kteří byli hotoví a kteří nemohli najít místo, v rámci té akce na podporu nezaměstnané inteligence. Takže tam pracovali i někteří budoucí potom archiváři Archivu Země české jako byl například krátce půl roku nebo třeba rok, to byl třeba Dr. Beneš, Dr. Doskočil, také Dr. Oldřich Říha, který ovšem v Archivu Země české potom nikdy nepracoval. Až v roce 1950 začal se archiv rozšiřovat, a já musím říci, že to bylo nikoli otázkou vedení Technického muzea, anebo zásluhou Dr. Klepla, ale že to bylo víceméně zásluhou Dr. Evy Lisé, která byla nazývána „Rudá Lady“, která v roce 1945 chodila ve vojenské uniformě. Ovšem Dr. Eva Lisá, jak jistě ví Dr. Majer zde přítomný, měla veliké styky s lidmi, kteří o něčem rozhodovali. A bylo to velmi důležité pro Archiv Země české, protože ona vymohla dotace na vydávání Berní ruly, tím se Archiv Země české víceméně potom živil. Protože měla styk s Dr. Bedřichem Spáčillem na ministerstvu financí, který byl také profesorem hospodářského práva na právnické fakultě, dále Dr. Lisá měla dobré kontakty s profesorem Karlem Stloukalem, profesorem Václavem Chaloupeckým, s univerzitním profesorem a právním historikem Václavem Vaněčkem, který byl sekčním šéfem na ministerstvu tenkrát ještě školství a národní osvěty, potom se to jmenovalo poněkud jinak. A odtamtud se získávaly další dotace, takže začátkem ledna 1951 byl archiv rozšířen o tři nová pracovní místa. A na ta pracovní místa byl přijat Dr. Miloslav Vach, který odešel z filozofické fakulty jako asistent profesora Václava Chaloupeckého, který dělal tedy dějiny desátého a jedenáctého století, Slavníkovce atd. Chaloupecký tedy pochopitelně po roce 1948 odchází z fakulty taky jako Karel Stloukal. Tak do byl Dr. Vach, pak to byl Dr. Jiří Majer, a pak jsem to byl já. My jsme nastupovali do Technického muzea, respektive do Archivu pro dějiny průmyslu. Mimochodem to, že archiv byl součástí Technického muzea československého a nebo tedy potom Národního technického muzea, to dohromady nikdo nevěděl. Vystupoval vždycky samostatně. No a já jenom si pamatuji, jestli můžu zavzpomínat, že tedy já jsem dostal dekret o přijetí pak na 15. leden, a my jsme nějaký

den potom šli my tři se představit předsedovi Spolku Národního technického muzea do Invalidovny. A ten předseda to byl generál Václav Nosek, ruský legionář a ministr techniky v roce 1938, který tady zahajoval stavbu dálnic. A přiváděl nás tam takzvaný administrátor Spolku Národního technického muzea Krajský, který teda řídil to celé úřadování v Invalidovně, tenkrát, anebo respektive už taky na Letné. No a Krajský, pochopitelně, tedy nás vezl do Karlína, my jsme tam šli do nějaké putyky, tam musel si dát nějaké štamprle rumu, pak jsme přišli k panu generálovi, a pan generál ten každému tykal a říkal mu „Sokole“, klepal na rameno a Dr. Vach byl prostě takový veselý, tak poklepal panu generálovi na to rameno taky, což generála a předsedu Spolku Národního technického muzea poněkud jaksi zarazilo. No, tak to byla ta první léta, která v tom archivu Země české trvala tedy pro mne v tom trvalém pracovním poměru od roku 1951 do roku 1954.

To prostředí v archivu bylo jedinečné, to řeknu, protože tam byli lidi, kteří patřili v podstatě ke stejné generaci, v podstatě rození od roku 1909 do roku 1910, kteří měli stejné učitele, což tedy byl Pekař, Šusta a Gustav Friedrich, tak zvaný „Fricek“, který tedy přednášel pomocné vědy historické. Měli tedy v podstatě stejné názory, ovšem nevím, já bych to charakterizoval tak, že mezi nima existovala určitá taková společenská noblesa, a nebylo v tom nějaké tykací kamarádství. Tam se říkalo „pane kolego“, a panu řediteli Otakaru Bauerovi, kterému se říkalo „Bulička“, protože spravoval Korunní archiv s bulami, tak tomu se říkalo „pane řediteli“. Mimochodem zajímavé je, že například Bauer byl například agilní, vystupoval v různých pěveckých sdruženích. Bauer tedy se stal ředitelem v roce 1945, nastoupil po německém řediteli Joachimu Prochno, toho jsem tedy nezažil, jenom jsem o něm takovou pěknou anekdotu, že ráno, když se mělo začínat, asi tak v osm hodin, tak se postavil na začátek schodiště a teďko přicházeli archiváři jednotliví většinou se značným zpožděním, a on jim říkal „Pünktlichkeit ist, Herr Kollege, eine Zierde!“ (Dochvilnost je cnost!) A skončil potom ve vězení již v roce 1945.

Tak v tom Archivu Země české měl Archiv průmyslový, ačkoli byl takovým nájemníkem, tak měl výborné podmínky. Měli jsme Byli jsme v depotu, veškeré fondy byly seřazeny podle čísel, všecko bylo dobře přístupné, rodila se i knihovna. To ovšem se potom změnilo, když v roce 1954 bylo vydáno vládní nařízení o organizaci archivnictví. Archiv Země české tedy zanikl, veškeré archivy měly v podstatě přejít pod ten archiv ministerstva vnitra, pozdější Státní ústřední archiv. Jednalo se o tom, že náš archiv v rámci Technického muzea také bude úplně zrušen, dokonce se uvažovalo i o tom, že bude zrušen Archiv Národního muzea. Ustavila se takzvaná Slováčkova komise z několika úředníků ministerstva vnitra, kde jako archivář byl hlavně Dr. Zdeněk Šamberger a Dr. Jan Klepl. Byla provedena

delimitace fondů, to znamená, že jsme odevzdali průmyslové archivy, co jsme měli, odevzdali jsme obchodní a živnostenskou komoru, odevzdali jsme Státní nakladatelství, velké podnikové fondy jako byl Prosper-Piette Maršov Plzeň, pozůstalost Františka Xavera Hodáče, která čítala na sto krabic a která byla v podstatě pramenem k dějinám politiky za První republiky, ačkoli on byl tedy národohospodář, atd. My jsme potom tedy museli z Archivu Země české odejít, šli jsme do budovy Technického muzea na Letné, která byla pořád částečně obsazena jinými státními úřady, byla přeplněna, my jsme se dostávali do takových všelijakých chodeb a zákoutí, kde bylo ještě trošku volno, velké množství fondů se odvezlo do zámku v Úholičkách, který jsme dostali od ministerstva vnitra jakožto náhradu za to, co jsme ztratili, ten zámek byl ve velmi špatném stavebním stavu. Něco se odvezlo do Cerhonic, a od té doby ta evidence těch fondů velmi utrpěla.

K těm archivářům potom přibyl p. Dr. František Jílek, který nastoupil v době, kdy já jsem vykonával v letech 1954-1956 vojenskou prezenční službu, takže jsem v té době dva roky s doktorem Janem Kleplem nemohl spolupracovat. Čili já jsem znal Dr. Jana Klepla přes dvacet let a ta moje bezprostřední spolupráce s ním trvala přes deset let.

Z toho Archivu Země české my jsme chodili spolu na obědy tam do úřednických domů pod šraňkami nebo do takové té malé restaurace vedle, kam chodili uhlíři, pak jsme chodili do těch restaurací na Letné, tak to byla doba, kdy jsme spolu rozmlouvali. Dr. Klepl měl takovou zvláštní zálibu nebo tvrdil že je to nutné, že má žaludeční obtíže a že po obědě si potřebuje trochu dát klidu. Čili to znamenalo, že on bydlel v té Terronské ulici, tak si odskočil domů, no a tak pochopitelně, že ten oběd se trošku prodloužil. No a to ještě požadoval, když jsme byli na Letné, ovšem ředitel, Dr. Josef Kuba, ten byl o tom informován, že Dr. Klepl není jako od dvanácti hodin tak řekněme do dvou hodin přítomen, nebo není dostupný. No tak prostě to dopadlo nakonec tak, že Dr. Klepl byl nucen jaksí z toho oběda jít do kanceláře a kancelář si zamknul, pak na půl hodiny si lehl na zem. Tak to byly takové určité situace.

Já tedy jsem potom s Dr. Kleplem respektive jako Dr. Klepl tak od toho roku 1950 skutečně tu většinu své pracovní náplně věnoval těm vzpomínkám a pamětem. A bylo to velmi časově náročné, protože jednak tady byla korespondence s těmi pamětníky, a Dr. Klepl koncipoval dopisy tak, aby opravdu měly stylistickou úroveň. On si s tím dával dost velkou práci, až to někdy přeháněl, a někteří ti pamětníci, jako třeba Rež, no ti posílali vzpomínky o jedné dvou stránkách jednou za týden nebo za čtrnáct dní a na to všechno se odpovídalo a všem těm pamětníkům se dávaly čestné odměny, říkalo se, že je to jedna třetina autorského honoráře, a to se muselo nechat schvalovat, a my jsme měli dva schvalovací komisaře, na nákupy a tak to byl zmíněný Dr. Volf a Dr. Bohumír Livka v Náprstkově muzeu. Tak to byla

tato věc.

Potom když se připravovala ta publikace Branald – Klepl, no tak to bylo zase. Klepl vybíral z těch pamětí určité partie, Branald prostě k tomu psal takové komentáře respektive původně Klepl a Branald to doplňoval. A teď ještě byly s tím spojeny zase značné obtíže, protože otázka honorářů, to znamená honorář Branaldovi, Kleplovi a těm pamětníkům. A s pamětníky se to zase muselo nějakým způsobem vyřizovat. Řada těch rukopisů byla půjčována a Klepl je nechával opisovat. Klepl ty opisy kolacionoval do značné míry sám. A psal k těm vzpomínkám rejstříky. Tam byl rejstřík autorský, inventární rejstřík, místní rejstřík a věcný rejstřík.

Takže to všechno zaujmulu největší část té Kleplový činnosti a šlo to na úkor té jeho činnosti vědecké a literární. Takže bylo jednou řečeno, na to si dobře pamatuji, „no Klepl, ten nemá péro“.

Takže já bych teda asi už skončil, protože už to trochu dlouho, jak si myslím, trvá a moc třeba mluvím o sobě. Já bych třeba ještě řekl takovou malou poznámku, že bohužel, ačkoliv jsem s Kleplem byl ve velmi úzkém styku po dlouhou dobu, tak určité věci, ačkoli Klepl byl jaksi takový vstřícný, jak se říká extrovertní, tak na řadu věcí jsme spolu téměř nikdy nenarazili. Např. na ty jeho rodinné vztahy, jeho známosti atd. Vždycky ten náš styk se omezoval na tu úřední, téměř jako bych řekl, každodenní agendu.

Nesporně teda strašně teď zvlášť teda v souvislosti s touto akcí vzpomínám na Dr. Jana Klepla jako na svého předchůdce, jako na svého učitele a jako, dovolím si říci, jako na otcovského přítele. Děkuji vám za pozornost.

Hozák:

Chtěl bych teď vyzvat třeba Dr. Majera, jestli chcete něco k tomu doplnit.

Majer:

Já myslím, že Dr. Černý celkem docela hezky vylíčil a doplnil lidský profil Dr. Klepla. Chtěl bych upozornit jenom na jednu maličkost. Když se v roce 1952, teď mne Karle prosím oprav, když se Historický ústav stal součástí ústavů Akademie věd, tak Kleplovi tenkrát nabídli, aby přešel do ústavu. Tenkrát to odmítl, protože ostatní, nás bylo tenkrát šest pod jeho komandem, bychom byli museli zůstat bez archivu a bez vedení. Tak tuhle tu vzpomínku na Klepla mám a opravdu je to hezké dokreslení jeho lidského profilu.

Já jinak obdivuji Dr. Černého, jeho paměť je obdivuhodná. Karel byl vždycky pokládán za chodící encyklopedii a vidím, Karle, já Ti gratuluji, že prakticky ani v tom

vysokém věku se Tvoje paměť prakticky nezměnila. Gratuluji upřímně.

Černý:

No já bych jenom k tomu dodal, prosím Tebe, teda pokud jde o tu moji paměť, tak je ještě docela dobrá, ale někdy některá jména si nemohu vzpomenout a nebyl bych s to tady vyjmenovat například asi těch 30 zaměstnanců, kteří byli v Archivu Země české, byl tam ještě Archiv Národního muzea. Z těch institucí teda bych všechny jmenovitě již asi nejmenoval.

Pokud jde o ten Státní historický ústav, tam já jsem ty poměry neznal tak dobře, tam byl tenkrát ředitel František Roubík, ne? [debata s Horskou o jménu a funkci] Jenom bych řekl k tomu, jak jsi zmínil, že byla nabídka toho Historického ústavu. Ona byla také nabídka, to vím tedy od Dr. Klepla přímo, když byla ta jednání o té delimitaci našich fondů, a o tom, že nakonec tedy jako archiv v muzeu má existovat jako dokumentační oddělení nebo skupina, já vím, že Dr. Klepl že mě říkal, že mu přímo v té komisi nabídli, že Klepla převezme ten archiv ministerstva vnitra s jeho pracovníky, z toho archivu, které on si vybere. A Klepl to odmítl a zůstal v tom Národním technickém muzeu. Kdyby byl býval přešel do toho Státního ústředního archivu, respektive tenkrát archivu ministerstva vnitra, tak mohl pokračovat v těch podnikových archivech. Tady potom ta jeho archivářská činnost byla potom omezena už jen na ty soukromé pozůstalosti a zlomky a sbírky atd.

Hozák:

Děkuji ještě jednou a poprosil bych p. Dr. Horskou, aby zalistovala ve své paměti.

Horská:

Bohužel, abych vás příliš nezdržovala, poněvadž to by bylo velice dlouhé vyprávění. Já jsem pro jistotu si to právě nenapsala, protože kdybych si to napsala, tak by to bylo mnoho stránek a takže se to pokusím nějak telegraficky.

Myslím si, že, nechtěla bych zapomenout na jednu věc. A sice na poznámku, co se týče tedy té spolupráce s Mendlem a tedy jejich vztahu potom k paní Mendlové. Tak tedy v Praze se nic neutají, protože všichni byli Pražáci, tak znali předválečné poměry, tedy před II. světovou válkou, a já jsem třeba, co se týče Mendla, tak v naší rodině ještě vůbec než jsem začala pomýšlet studovat historii, jsem jaksi znala případ prof. Mendla a jeho rodiny, a bylo to jako, bych řekla, trochu jinak. Protože, tedy v těch rodinných bájích a pověstech se to jinak tradovalo. On totiž, skutečně je pravda, že měl manželku z bohaté rodiny, která ta rodina měla tři dcery, z nichž jedna, Eleonora, byla nejstarší, pak byla Milka Mráčková a tato byla

spolužačka mojí matky, která chodila do takové školy sociálních věd, kterou založila v Praze Alice Masaryková po převratu. A ta Milka Mráčková se nikdy nevdala. Pak ještě měli nejmladší dceru a ta si vzala francouzského konzula v Budapešti, který potom byl přeložen do Budapešti. A v rodině se vždycky tradovalo, že prof. Mendl se obětoval pro rodinu, protože neměl žádný příjem, nebo respektive ze začátku nějaký měl a potom neměl, pak se uvažovalo, jaké by to bylo, kdyby měl penzi a on že se informoval o tom, že kdyby on zemřel, jestli by jeho rodina měla nárok na plnou penzi. A oni mu řekli že ano a proto se tvrdí, že z toho důvodu. Takže u nás byl v našich rodinných bájích a pověstech zase přes tu paní Milku Mráčkovou bylo řečeno, že on možná i tím, že měl tu dceru z té majetné rodiny, tak nechtěl ji nechat teda v hmotné nouzi a že z tohoto důvodu se zastřelil. A mne už jako mladou dívku tohleto dojímalo, že se obětoval pro rodinu. Ale to je vedlejší, to jen aby to bylo, co se týče spolupráce.

Pokud se týče Macháčka, tak bych upozornila na Paměti Josefa Polišenského, které vyšly vlastně nedávno, a kde on jaksi dává znát, že Macháček a Klepl byli jaksi protivníci mladých studentů levicového zaměření, kdy přicházeli do Prahy aniž se třeba ještě stávali komunisty nebo socialisty. Ale byli levicového zaměření, protože to byli studenti, kteří byli ve skupině národně demokratické, a tam píše právě, že v té mládeži národně demokratické, že před nimi v době studia tam byl také Mendl a o tom já nic nevím. Takže od toho Mendla on zdědil i tuto orientaci. No a ještě tam jaksi Polišenský poznamenává jedno, že on se zúčastnil taky takových bojů proti marxistickému kroužku. Jo, Klepl. No a pokud se pamatuji, tak například mě nic o tom neřekl, ale řekl třeba o tom mému manželovi, Zdeňkovi Horskému, který spolupracoval v Národním technickém muzeu v rámci komise pro dějiny techniky a sice na poměrně velkém díle, o kterém vůbec nevím, kam se dneska podělo, tj. soupis vědeckých přístrojů. Protože v Národním technickém muzeu, co je vlastníkem všech těch sextantů, Tychonova a já nevím čeho všeho ještě, a že na těch soupisech a to si já snad pamatuji, že když už jsme byli spolu s manželem, takže on dělal soupis, na kterém ale spolupracoval s Kleplem, můj muž spolupracoval přímo na vykonávání cest třeba po republice, dokonce i do zahraničí se jezdilo. Soupis těch vědeckých přístrojů, protože to byla akce Mezinárodní unie pro dějiny věd, velice jaksi významné organizace poválečné a pro tuto spolupráci vybojoval Jan Klepl to, že na ní mohl pracovat Ivo Kruliš, protože Ivo Kruliš byl jaksi velice pronásledovaný osudem tím, že jeho bratr byl slavný Kruliš-Randa, který zemřel v Pankráčském vězení po válce jakožto ředitel Báňské a hutní. No čili a tento Ivo Kruliš, když viděl, že teda celá ta rodina se jaksi rozpadá tím a dostává se do nouze a naprostého zavržení, tak si udělal kandidaturu věd a taky u toho mu pomohl Klepl, pokud se pamatuju. A jako

kandidát věd se stal vědeckým pracovníkem a jako takového ho zaměstnával Klepl. Ale při tom on byl inženýr nějakého technického oboru, původně vyštudovanéj, na tom mohl udělat tu kandidaturu, ale ty vědecké přístroje, víceméně to nebyla jeho specializace. A přesto to dělali. Já se pamatuji, jak jezdili třeba do Brna spolu, s manželem společně. A právě při těchto vztazích to pak řekl manžel mě, protože Klepl se třeba bál říci něco mě, abych to neroznášela po Praze, čili radši mě to neříkal, ale tyto věci to jako těžko.

Kdyby se napsaly paměti, nevím jestli by si to někdo přečetl, ale v podstatě bych řekla, že jaksí ta postava toho Jana Klepla má určitou důležitost jinak a řekla bych z úplně jiné strany bych se na to dívala, a sice jak ten obor vypadal jako obecně. V té historii a vůbec v poválečných poměrech. Protože, obnova válečná, která za veliké podpory např. Rockefellerovy nadace, Fordovy nadace, za velké finanční podpory třeba z Ameriky, ze Západu, se začala dělat v těch zemích poškozených válkou, s výjimkou Německa, kde ale ta podpora byla nakonec ještě větší, jenomže tam právě probíhala denacifikace, v podstatě se nedala žádná [?]. Slavné historické vědecké školy umlkly po válce nějakou dobu. Jenomže existovalo například německé Mnichovské muzeum v Mnichově, kde byl [foneticky - Klem], který vydal velice brzo po válce. [Klem] přece vydal, jak se to jmenovalo ta knížka, [nápopověda z pléna: Geschichte der Technik], já nevím, jestli přímo Geschichte der Technik, čili to vyšlo velice brzo po válce a zase u nás to byl jediný obor, který se mohl nějakým způsobem dělat, i když se třeba vyžadovalo velice marxistické vystupování v rámci přehodnocování marxistického, takže tam zase se vystupovalo proti, nebo se nemohlo bádát, nemohli bádát ti lidé, kteří teda se provinili nebo nějakým nějakým způsobem kompromitovali s nacismem, tak zase určité možnosti vznikaly k těm dějinám techniky. Například na římském kongresu ještě v roce myslím že 1955 byl římský kongres, tak na římském historickém kongresu, to ještě historické kongresy probíhaly s velkou slávou, tak tam měl francouzský historik prof. [foneticky? Renumen] měl veliký referát o soudobých dějinách a pro něj jaksí byly dějiny ekonomiky jako takové, on si možná představuje dějiny ekonomické trochu jinak než teda se dělaly u nás v tehdejší době, ale vedle toho i dějiny techniky představoval jako teda jednu z takových nosných ideí, které budou hýbat světem. Že potom přijde nějaká oral history a všechno se změní a že třeba zavržení statistik a co všechno bude potom následovat, to zdaleka nemohl tušit, a právě v tomto období Klepl, já totiž nevím nikdy, jak dalece on měl zájem o takový ten mezinárodní vědecký časopis. Pokud vím byly tady, chodily sem nějaké takové ty mezinárodní, protože se mluvilo, já nevím, o škole Annales, o nejrůznějších vlivech, jaksí tady působily, ale nepamatuji se, že on by nějak přímo o tom mluvil, ale určitě, totiž to co dělal, bylo v podstatě velice podobné. Možná že to dělal,

aniž se dostal do styku s těma ostatníma, bylo to dost podobné tomu, co se dělalo v tom Německu i nakonec ve Francii nebo ve Spojených státech nebo k čemu dávala se bohatá mezinárodní stipendia. My jsme ovšem stipendium nedostali, protože tady bylo zavržení Marshalova plánu, tak to skončilo, žádná stipendia se nemohly brát, čili to znamená, že se to všechno muselo dělat doma, z domácích zdrojů. A tímto zvláštním zdrojem zase, a zase ten Klepl u toho měl určité takové zásluhy, byla otázka komise pro dějiny závodů. Komise pro dějiny závodů, ta je velmi složitá, o ní by se daly napsat rozsáhlé dějiny komise pro dějiny závodů, protože ta se stala předmětem různých strkanic, tahanic a diskusí mezi akademickými pracovišti, Historickým ústavem, mezi stranickými pracovišti jako Ústavem dějin KSČ a mezi kabinetem pro dějiny odborů. Takže to bylo nejrůznější tyto instituce se tahaly, kdo má šéfovat. A mezitím byl ten Klepl, který tady ten materiál měl, který ho jako už leta sbíral, a který [?]. Já nevím, jak například Klepl byl s Kutnarem. Byl zadobře? [Černý: „Dost“] No on totiž Kutnar spíše dějiny techniky tak moc nedělal, [Černý: on dělal spíše sociální dějiny a velmi používal sociologii] No to jo, jenomže mu vyčítali Kutnarovi strukturalismus a [?] a čili tohle to zase ten Klepl, i když v další té komisi jaksi nebyl, tedy v komisi pro dějiny závodů, tak inicioval celou řadu věcí. Například je třeba vědět, že např. takový Antonín Klimek se dostal k historii, nemohl se jaksi dostat k historické práci jinak, než když se stal vedoucím archivářem Škodových závodů, teda toho pražského ředitelství. Potom jsme právě o tom mluvili, o archivářích Státní banky, kterých tam byla celá řada. Volf, ten je dnes rektorem někde na univerzitě, nevím přesně které, jestli v Hradci Králové nebo v Pardubicích, a ten se skrýval celou válku v archivu v Tübingen, tutově. Čili celá řada archivářů byla v těch podnikových archivech, které sice taky byly státní, protože podniky byly znárodněné, ale tam právě tam ta Komise pro dějiny závodů, které se zmocnila stranická pracoviště, tak ta jaksi chtěla jen to, aby se udělaly síně tradic, aby se prostě mluvilo o kronice podnikové, [?] a zase ovšem pod patronací těch klišé, o kterých se říkalo že to je Gorkého akce, na to se navázalo. Proto mohl toho Branalda platit nebo ho mohl nějakým způsobem finančně získat nějakou podporu pro tuto akci, protože se mohl ohánět, že v Sovětském svazu je Gorkého akce dějiny závodů považováno za vrchol socialistické kultury. Čili tohleto všechno tady bylo.

Když si ale představíte, že by se to všechno muselo dát nějak dohromady písemně, že by se tímto způsobem já nevím, to už není žádná oral history, to je prostě šum nekonečných vzpomínek, protože [?]. Ale zase dneska něco už jako je. Já bych řekla že ta oral history, je už jako pryč a že se zase třeba mluví o archeologizaci historie a proto pro archivní dokumenty tohoto typu, to znamená že to jsou všechny archivní dokumenty které jsou v archivu, jsou archeologickými dokumenty, de fakto. No a jsou vedle toho samozřejmě i stavby a hmotné

dokumenty atd., čili tohleto všechno tady je a ten Klepl tohle, bych řekla, ne že by se jaksi věnoval tomu studiu materiálů, ale tohleto nějakým způsobem předjímal a já ho jako považuji za velmi zajímavou postavu a myslím si, že by se měl nějakým způsobem ten materiál využít. Aby to co tady bylo, protože ono to vypadá krásně, když je spousta dokumentů a je jich hodně, ale tím, že je jich hodně, to je neštěstí celého 19. století, že je pramenů příliš mnoho. Pro středověk je pramenů málo a naopak tím se dá vysvětlit takovéto soustředěné bádání, které přivádí metodiku práce na středověku na vyšší stupeň, třeba než tu historii 19. století, ale to 19. století tomu nikdo nepomůže, protože je utopeno v těch pramenech. A ještě k tomu přicházejí ty prameny, které přicházejí ke zničení, ty končí a přicházejí počítače a přicházejí paměti, o kterých se neví, jestli se to uchová nebo neuchová. Rozpadá se tisk, protože papír nevydrží déle než 60 nebo 70 let. Ale to všechno tady je a nakonec je škoda, že ten Klepl se tohleto všechno nemůže už nijak dozvědět.

Ale my jsme svým způsobem, i když jsme si to neuvědomovali, my jsme sem chodili poměrně málokdy, říkám my, to jsou lidi, kteří pracovali třeba v těch ústavech akademických nebo i na fakultách a tak dále, ale na druhou stranu archiváři typu Klepova byli i v jiných oborech. Když si vzpomenu na takového Křivku, Janouška a plzeňského Zemana, celá řada těchlechtě archivářů po archivech, kteří uměli bezvadně číst dokumenty a teď využili toho, že třeba jsme tady na půdě zemědělského muzea, takže zemědělské muzeum, zemědělský archiv tím, že svezly se ty patrimoniální archivy všechny, tak se dostaly zase do takové situace, kdy teda najednou měli spoustu materiálu, který nemohli zpracovat. Ale oni si je četli v nich jak v Národní Politice, uměli krásně a teď to vypravovali. Nám třeba vypravovali na různých skupinách, třeba na demografické skupině, vypravovali o tom, co se dočetli v pramenech, které tam byly uloženy, a nenapsali ale o tom nic, protože buď se může psát, nebo se může číst. Jedno z toho. To už jaksi nikdo nedokáže všechno přečíst a psát.

Takže tyhle ty věci bych řekla že jsou důležité, že je třeba je nějak držet a že by možná taková monografie o činnosti toho Jana Klepla že by byla dobrá. Ale kdo to napíše, nebo jak by se to [?]. Ale už je leccos známo. Já myslím, že by bylo lepší, aby se mne spíš zeptal, co ho jako zajímá než abych tady pořád [?].

Hozák:

Děkujeme za Váš vklad do tohoto odpoledne a teď bych si dovilil [potlesk z pléna pro p. Horskou]. Pokud někdo chcete doplnit něco a nebo se na něco zeptat.

Hoffmann:

Myslím, že jsme tu dnes asi poslední žijící posluchači posledního ročníku Státní archivní školy, kteří měli ještě příležitost poslouchat Klepla jako pedagoga. Přednášky Kleplovy patřily k těm živým přednáškám, nikdy nebyly čteny. Mluvil na základě svých bohatých zkušeností a jen částečně se to odráží v jeho stati v Archivní příručce, která tehdy vyšla a která je věnována soukromým archivům. I tento příspěvek ukazuje, jaké měl široké znalosti a že to byly znalosti, které byly vyčtené a které vznikly přímo ze zacházení s těmito fondy a těmito materiály.

Já bych chtěl poukázat na jednu věc, která, mám dojem, tu zaniká. Ta činnost Klepova byla nesmírně široká a mnohostranná, ale Klepl vyslovil také jeden z teoretických principů archivnictví a sice požadavek archivu jako dokumentačního střediska. To tehdy totiž celkem zapadalo, poněvadž se jen vykládalo o provenienčním principu, registraturním principu atd., ale Klepl vyslovil, doufám že se pamatuji na to z těch přednášek, poněvadž nevím, že by to bylo někde publikováno, možná v těch jeho pracích o podnikových archivech, které bohužel neznám podrobně, to bylo tak někdy v padesátých letech. Ale on tam vyslovil požadavek archivu jako dokumentačního střediska, což v praxi mělo znamenat, že archivy nemohou jenom pasivně čekat, co jim přijde jaksi do archivní instituce podle určitých zásad (regionálního nebo věcného vymezení), ale že také archivy mají vyvíjet aktivní činnost k získávání materiálu. To souvisí dneska s historií, dokumentací a shodou okolností se to dnes zase vrací do archivnictví. Loni nebo předloni byla konference v Chrudimi o archivech jako o dokumentačních střediscích. Já jsem tam nemohl jet, tak jsem tam poslal alespoň takovou připomínku, že první průkopník této myšlenky byl Jan Klepl a mám dojem, že to tam ale nebylo ani předneseno a že se dokonce zapomíná na tyhle věci.

Bylo by žádoucí, aby se pamatovalo, že Klepl nejenom nashromáždil spoustu materiálu, že dával různé podněty, ale že také myslel teoreticky a to právě souviselo s jeho způsobem myšlení, poněvadž on měl smysl pro sociologii, pro další obory, takže to nebyl nějaký mechanický pořadatel materiálu. Čili dovoluji si tady připomenout, že to nebyl jenom archivní praktik, ale byl také archivní teoretik a jeho myšlenka archivu jako dokumentačního střediska by neměla být v dějinách našeho archivnictví zapomínána.

Takže to je jedna věc, myslím pro dílo Kleplovo dost podstatná, a já tady mám ještě jeden takový dotaz. Za studentských let jsem odebíral Dějiny lidstva, které redigoval Josef Šusta. Jak známo, tyhle Dějiny zůstaly torzem, a sice hlavně ve čtvrtém svazku, poněvadž vyšel pátý, šestý, ale nebyl dokončen čtvrtý svazek a za našich studií po roce 1945 se říkalo na fakultě, nebyly nějaké přesné informace, ale říkalo se, že buď to tedy zanedbal Stloukal jako pokračovatel Šustův a nebo že se čekalo na nějaký příspěvek Kleplův. Já už si to přesně

nepamatuji, ale jestli někdo něco ví takového, tak bych byl rád, kdybych byl poučen. Poněvadž to torzo čtvrtého svazku [?], stále mám, ale není to samozřejmě žádná negativní připomínka, spíš jde o zjištění toho, jak to tehdy bylo, pan Šusta, který byl překonán, mělo se pokračovat, ale po roce 1948 už to skončilo. Takže jestli tady někdo něco ví, tak byl rád, kdyby to tu připomenul.

Černý:

Pokud jde o ty Dějiny lidstva, tak o tom, že by do toho čtvrtého svazku měl dát příspěvek Dr. Jan Klepl, to jsem nikdy neslyšel. Jinak, Šusta psal do toho každého svazku úvod, a pokud vím, tak on měl i úvod do toho nevydaného svazku a ty Šustovy úvod vyšly teďkom po válce samostatně, jako samostatná publikace. A já jen si pamatuji, tedy takovou drobnost, že Šusta prohlašoval, že „první pořádný honorář, který dostal, byl od Melantricha za ty úvody k Dějinám lidstva“. Protože například, když publikoval Šusta ty svoje práce, a to je asi osm dílů, ve Vesmíru, tak Vesmír potom za hospodářské krize zkrachoval a on nedostal honorář, on dostával jenom honorář za prodané výtisky. A tyhle ty Šustovy Dějiny Evropy 19. století se prodávaly ještě v roce 1950 a 1952. Takže na tom Šusta hrozně prodělal. A co se stalo s tím rukopisem toho nevydaného svazku, to já nevím. Já vím, že se o tom kdysi hovořilo, že snad existuje a že se vydá, ale potom se toho nikdo neujal. Tak stejně jako třeba není dodělaný Ottův slovník naučný nové doby. [Horská: Prokeš měl taky psát do té Vlastivědy z 19. století ...]

Hozák:

Tak přeje si ještě někdo dodat, zeptat se? Tak vzhledem k tomu, že čas poměrně pokročil, ale prosím vás o jedno – máme to tady zadáno i dál a bylo to míněno jako když už se sejdou lidi tak mají možnost si trošku popovídat mezi sebou. [...] Chtěl jsem vám všem poděkovat za účast, doufám, že to odpoledne nebylo pro vás promarněné, a možná, teď mne napadá, že když se tahle scházíme, že bych mohl říci několik vět o současném stavu Archivu Technického muzea.

Jak jistě víte, velkou ránu nám zasadily v roce 2002 povodně. To si dost lidí neuvědomuje, protože mají před očima pouze tu hlavní budovu tady na Letné, ale my jsme měli velikou část fondů v Karlínské Invalidovně, která, jak jistě víte, byla v přízemních místnostech zaplavena do výše více než tří metrů a řada těch věcí tam byla asi tři dny pod vltavskou vodou a když jsme to tam viděli tehdy krátce po té povodni, tak to bylo prostě dílo zkázy a více méně ty první okamžiky byly takové, že jsme to považovali za ztracené. Ta

situace dnes je, poměrně, nechci říci, radostná, ale optimističtější. Všechn důležitý materiál, který se nám tam podařilo vydolovat, tak byl zamražen a od roku 2003 probíhá postupně vysoušení archiválií. Nejdříve to bylo v provizoriu tady v suterénu hlavní budovy, později bylo péčí různých organizací, za přispění tedy různých organizací vybudováno samostatné vysoušecí pracoviště, které je tady u Technického muzea na dvoře a je teda velmi potěšující a až s podivem, jak říkala p. Dr. Horská, že papír vydrží sedmdesát let, tak my jsme se tady přesvědčili, že papír vydrží daleko déle a že vydrží věci, které by člověka nikdy nenapadly. A nejen papír, ale i inkoust i tuš, i kolorované barvy . Já osobně jsem předpokládal, že to všechno bude nečitelné, rozpité, není tomu tak. Jsou věci, které byly napsány inkoustem, a které dnes po vysušení a vyrovnání těch věcí, nepoznáte, že byly pod vodou. To samé platí o výkresové dokumentaci, kdy tam některé výkresy, například z příbramských dolů ze 70. let 19. století, které byly kolorované, které byly zpracovávány barevnou tuší, tak kromě červené barvy všechny zůstávají stálé a ta červená barva v lince je tedy zachována, jenom se ta červená barva vždycky jako rozlévá do okolí, takže ten papír je narůžovělý. Takže to je velmi potěšitelná a příznivá zpráva.

Další důležitá věc je, že, jak víte, hlavní budova tady na Letné je již od roku 2004, tuším, v generální rekonstrukci. Měla být hotová v roce 2006, bohužel, stalo se, že ministerstvo z jakýchsi administrativních důvodů, že vzali peníze z jiné příhrádky, než měli, tak alespoň tak to znělo oficiální důvod, ta přestavba byla zastavena včetně financování, takže jsme asi rok a půl téměř žili na staveništi. Muzeum provizorně fungovalo, ale bylo z větší části uzavřené, ta stavba byla zakonzervována takzvaně, což také nebylo úplně levné. Z pohledu laika to bylo konání naprosto nepochopitelné, a řekl bych, že i mrhající jednak financemi a jednak lidskou energií, nicméně stalo se to a dneska ta stavba pokračuje snad zdárně, a zdá se, že do konce roku 2007 by měli stavbaři odejít. Pokud jde o archiv, tak my jsme se v rámci budovy přestěhovali z jednoho křídla na druhé. Teď máme nový depozitář v přízemí, právě tady v Muzejní ulici, což je ta ulice, která rozděluje Technické a Zemědělské muzeum. Jsou to depozitáře, dá se říci, velmi moderní, mají ty posuvné regály, je tam klimatizace, máme dokonce vybudovanou i chladnou komoru na archivaci negativů a fotografického materiálu, takže se dá říci, že je to depozitář, který odpovídá všem současným archivním, a doufáme, že tedy uspějeme při té akreditaci, protože Archiv Technického muzea byl od roku 1999 archivem zvláštního významu a teďka pokračuje tedy ze zákona jako archiv specializovaný. Letos jsme povinni to potvrdit akreditací, budeme muset asi žádat o určitý odklad, protože ta stavba není zkolaudovaná, přestože ten depozitář již naplňujeme, ale doufám, že to všechno proběhne jaksi zdárně. Pak je důležitá věc, že veškerý materiál, který

byl uskladněn ve velmi nevyhovujících depozitářích místního suterénu, kde v těch sklepeních byly taženy inženýrské sítě a ten materiál často velmi trpěl, dokonce byl i poškozen dost zásadně, třeba horkou vodou, párou atd., všechn ten materiál je přebalen do nových kartonů a je tedy buď převezen do depozitáře tady v prvním patře, a nebo, a to je další důležitá věc, v Čelákovících v tom areálu, kde má depozitáře Technické muzeum již od 60. let, tak byla postavena nová víceúčelová depozitní hala, kde část je také vyhrazena archivu. Je to sice menší část, než se původně předpokládalo, ale zase natolik velká, aby nám velmi pomohla. Je to tam v patře zase s posuvnými regály, máme tam nejen klasické regály na kartony, ale i plánové skříně, takže uplynulý rok 2006 jsme z velké části strávili stěhováním, ale doufám, že to nebyla práce marná a konečně je vidět za námi potěšitelné zlepšení. Když si vzpomenu na ty depozitáře v Úholičkách a jinde, což byly velmi provizorní prostory, přestože ty Úholičky byly rekonstruovány atd.

Čili chtěl bych, abychom se rozcházeli s optimistickým pocitem a s vědomím, že to, co se tady odehrálo v uplynulých letech, tak se napravuje, a dá se říci, že se to daří. Takže ještě jednou vám děkuji za pozornost a doufám, že se zase někdy uvidíme a přeji vám všem hodně zdraví a ať se vám daří.